לקט שכחה ופאה כיון שעברו עליהן שלשה רגלים עובר בבל תאחר רבי שמעון אומר שלשה רגלים כסדרן א)וחג המצות תחלה ר' מאיר אומר כיון שעבר עליהן רגל אחד עובר בבל תאחר רבי אליעזר בן יעקב אומר כיון שעברו עליהן שני רגלים עובר בבל תאחר רבי אלעזר ברבי שמעון אומר ב)כיון שעבר עליהן חג הסוכות עובר עליהן בבל תאחר מאי טעמא דתנא קמא מכדי מינייהו סליק למה לי למהדר ומיכתב 1בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות שמע מינה לבל תאחר ג)ורבי שמעון אומר אינו צריך לומר בחג הסוכות שבו דיבר הכתוב למה נאמר לומר שזה אחרון ורבי מאיר מ"ט דכתיב 2ובאת שמה והבאתם שמה ורבנן א ההוא לעשה ורבי מאיר כיון דאמר ליה רחמנא אייתי ולא אייתי ממילא קם ליה בבל תאחר ורבי אליעזר בן יעקב מאי טעמא דכתיב 3אלה תעשו לה' במועדיכם מיעוט מועדים שנים ורבנן ההוא לכדרבי יונה דאמר ד)רבי יונה הוקשו כל המועדים כולם זה לזה ב שכולן מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו ורבי אלעזר ברבי שמעון מאי טעמא דתניא ה)רבי אלעזר בר' שמעון אומר לא יאמר חג הסוכות שבו דיבר הכתוב למה נאמר לומר שזה גורם ורבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב האי בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מאי דרשו ביה מיבעי להו לכדרבי אלעזר אמר ר' אושעיא ו)דאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא ג מניין לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה תלמוד לומר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מקיש חג השבועות לחג המצות מה חג המצות יש לו תשלומין כל שבעה אף חג השבועות יש לו תשלומין כל שבעה וליקש לחג הסוכות מה להלן שמונה אף כאן שמונה ז)שמיני רגל בפני עצמו הוא אימור דאמרינן שמיני רגל בפני עצמו לענין ד פז"ר קש"ב אבל ה לעניין תשלומין דברי הכל תשלומין דראשון הוא דתנן ח)מי שלא חג יום טוב הראשון של חג חוגג את כל הרגל ויום טוב האחרון של חג ט)תפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט תפשת אלא למאי הלכתא כתביה רחמנא לחג הסוכות לאקושיה לחג המצות מה

מכדי מינייהו סליק. כשאמר הכתוב שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך בחג המצות וגו' מהם היה עולה. כבר כתוב למעלה בענין שמור את חדש האביב שבעה שבועות תספר לך חג הסוכות תעשה לך: **למה לי למיהדר.** ולמנינהו בפרשת חג הסוכות: **שמע מינה לבל תאחר.** דה"ק היו נראין לפניו לשלם נדריכם ולא תבאו ריקם: **אין צריך לומר חג הסוכות.** אף כשחוזרין לבל תאחר לא היה צריך להזכירו שהרי הענין עסוק בו: ה"ג **שבו דיבר הכתוב למה נאמר לומר שזה אחרון.** עד שיעבור אותם כסדר הזה: **ההוא לעשה.** דמצות עשה עליו להביאו ברגל ראשון: **ורבי מאיר.** אמר לך כיון דאמר ליה רחמנא אייתי ברגל ראשון זהו זמן שקבע לו ואם איחרו מן המועד הוה איחור וממילא קם ליה בבל תאחר: הקישא דר' יונה במסכת שבועות (דף י.) אילטריך לומר שכל שעירי הרגלים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו דילפינן משעיר דר"ח דכתיב ביה לשאת את עון העדה (ויקרא י): **מניין לעצרת.** דאילו בחג הסוכות ובחג המצות נפקא לן (חגיגה ד' ט.) מוחגותם אותו חג לה' שבעת ימים יכול יהו חוגגין כל ז' ת"ל אותו אותו אתה חוגג ואי אתה חוגג כל ז' אם כן למה נאמר ז' לתשלומים שאם לא חג חגיגתו בראשון יקריבנה בשני: **פז"ר קש"ב.** כבר פירשתיו במס' יומא [ד' ג.] ומסכת סוכ' [מח.]. טעון פייס לפר הבא בשמיני ואינו קרב לפי סדר המשמרות ששנו ושלשו בפרי החג חוץ משתים ששנו ולא שלשו ופר של שמיני אין אחת מאותן שתים מקריבתו אלא כל המשמרות מפיסות. וטעון זמן ורגל לעצמו שאין שם חג הסוכות עליו. וקרבן לעצמו שאין קרבנו כשאר ימי החג שהפרים מתמעטים בהם אחד אחד וזה אינו אלא פר אחד ושאר הימים שני אילים וארבעה עשר כבשים וזה איל אחד וז' כבשים. ושיר לעצמו אין שירו שוה לשל סוכות שאומר על הדוכן ולא נתפרש לנו שירו ובמסכת סופרים י) נמצא שירו הוא למנצח על השמינית. ברכה לעצמה מברכין היו את המלך זכר לחנוכת הבית שנא' (מ"א ח) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך כך מפורש בתוספתא דסוכה (פ"ד ה"י):

טעון

לקט שכחה ופאה. חייב להניח בשדה דאי שקיל להו עבר בלא תעשה דכתיב לא תלקט (ויקרא יט) ולא תשוב (דברים כד) ולא תכלה (ויקרא שם) וכתיב (שם) לעני ולגר תעזוב ° והיכא דעבר ונטלם חייב להחזיר וליתן דאי עביד לא מהני כדאיתא פ"ק דתמורה (דף ו.) ואם לא הפריש פאה מן הקמה מפריש מן העמרים או מן הכרי ואיכא בבל תאחר ועוד יש לפרש דשקל בהיתר כגון דליכא עניים ואז איכא בבל תאחר והא דאמרינן בסוף הזרוע (חולין ד' קלד:) לוי זרע בכישור לא הוו עניים למשקל לקט אתא לקמי' דרב ששת אמר לעני ולגר תעזוב אותם ולא לעורבים ולא לעטלפים לא קאמר דלישקול לנפשיה אלא דלא עבר אם כונס בתוך ביתו ומיהו מדפריך התם מתרומה דאם אין שם כהן שוכר פרה ומביאה ופריך נמי ממתני' דאם אין שם כהן מעלין אותם בדמים ומשני שאני התם דנתינה כתיב בהו משמע דבלקט שכחה ופאה שקיל לנפשיה ולפי' קמא קשיא דאי דליכא עניים ועבר ונטלם הרי עובר לאלתר בבל תאחר דדוקא היכא דליכא עניים אין עובר בבל תאחר אלא ברגלים אבל היכא דקיימי עניים קא עבר לאלתר כמו צדקה ויש לפרש כגון במלקט לצורך עניים כי ההיא דתנן בפ"ד דפאה (משנה ט) מי שמלקט ואמר הרי זה לפלוני עני ר"א אומר זכה לו וחכ"א יתננה לעני הנמצא ראשון והא דלא חשיב הכא פרט ועוללות כיון דתני הני לא חש להני: **ואין** צריך לומר חג הסוכות שבו הכתוב מדבר למה נאמר לומר שזה אחרון. זו היא גירסת הקונט' והשתא ר' אלעזר ור"ש דורשין בענין אחד אלא דמר סבר שזה גורם ומר סבר שזה אחרון ורבינו חננאל גרים אין צריך לומר בחג המצות שבו פתח הכתוב תחילה למה נאמר לומר שזה ראשונה: **אלה** תעשו לה' במועדיכם. ומיעוט מועדים שנים ואע"ג דהאי קרא בקרבנות חובה הוא דכתיב הא כתיב ביה נמי לבד מנדריכם ונדבותיכם:

פז"ר קש"ב. פירש הקונטרס רגל בפני עצמו שאין שם חג הסוכות עליו ורוצה לומר דבברכת המזון ותפלה מזכירין שמיני עצרת ולא סוכות וברכה לעצמה פי' בקונטרס שמברכין היו המלך זכר לחנוכת הבית דכתי' בספר מלכים (א' ח') ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך כדתניא בתוספתא דסוכה [פ"ד] י"ט האחרון של חג פיים בפני עצמו זמן לעצמו קרבן שיר וברכה לעצמו שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך ובפרק לולב וערבה (סוכה ד' מז. ושם) אין משמע כך דתניא התם כשם שבשבעת ימי החג טעונים קרבן שיר וברכה ולינה כך שמיני טעון כו' ורוצה לומר מאי ברכה זמן ופריך זמן כל שבעה מי איכא ומסיק מאי ברכה ברכת המזון ותפלה ודומה לההוא דמפרש ר"ת ההיא דהכא ורגל לעצמו שטעונה לינה ורבינו חננאל פירש לענין אבילות משום דאמרי' במועד קטן בפרק בתרא (ד' יט.) הקובר מתו שבעה ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירת שבעה וזימנין דליכא שבעה קודם הרגל ואפי' הכי בטלה ממנו גזירת שלשים משום שמיני עצרת ור"ת עצמו יסד במעריב שלו קודש ללינה ושלשים ידחה כאשר אבלים ינחם ומיהו אי אפשר לומר שידחה לגמרי דהא אמרינן בפרק בתרא דמועד קטן (ד' כ: ושם) יום אחד לפני החג והחג ושמיני שלו הרי כאן אחד ועשרים יום ומההיא דסוכה אין כאן ראיה אם אין ברכה דהכא כי ההוא דהתם והתם לא הוה מצי לאוקומי בברכת המלך משום דליתיה בשבעת ימי החג שיר אומר ר"ת שהיו אומרים בבית הכנסת מזמור שלם מה שאין כן בכל שאר ימי החג שלא היו אומרים מזמור שלם אלא חציו ביום אחד וחציו ביום אחר כדאיתא פרק החליל (סוכה ד' נה. ושם) וסימניך הומסה"י ובמסכת סופרים משמע שהיו אומרים בבית הכנסת למנצח על השמינית ושמא כמו כן היו הלוים אומרים בבית המקדש:

תפשת מרובה לא תפשת. לא דמי להא דדרשינן י) ימים שנים רבים שלשה דהתם ניחא טפי שאם באת להוסיף יותר משנים אין לדבר סוף אבל הכא יש לדבר סוף דטפי משמונה לא ובתורת כהנים תניא ל) ימים שנים יכול ימים הרבה אמר רבי עקיבא כל שמשמעו מרובה ומשמעו מועט תפשת מרובה לא תפשת ר' יהודה בן בתירא אומר שתי מדות אחת כלה ואחת אינה כלה מודדין במדה כלה ולא במדה שאינה כלה אמר רבי נחמיה וכי למה בא הכתוב לפתוח או לנעול כו' ובריש סוכה (ד' ה: ושם) היא כתובה:

עין משפט
נר מצוה

ח א מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' יג סמג לאוין שלא:

ט ב מיי' פי"א מהל' שגגות הל' ט:

י ג מיי' פ"א מהל' חגיגה הל' ז:

יא ד מיי' פ"י מהל' תמידין הל' ה והל' יג:

יב ה מיי' פ"א מהל' חגיגה הל' ד ופ"ב הל' ה:

יג ו מיי' שם פ"א הל' ז [וה"ד]:

◆

רבינו חננאל

לקט שכחה ופאה, כיון שעברו עליהן ג' רגלים עובר בבל תאחר, רבי מאיר אומר כול'. מאי טעמא דתנא קמא מכדי מינייהו סליק, כלומר הלא המקרא מפרש המועדים ועולה מהן, היה לו לכתוב שלש פעמים האלה בשנה יראה כל זכורך, למה חזר ופרטן, פסח שבועות וסוכות, אלא ללמד כי אם יעברו עליו ג' רגלים מכל מקום בעניין הזה ולא יביא הנדר שנדר ויקריבנו, עובר בבל תאחר לשלמו. ור' שמעון מאי טעמא, דתניא ר' שמעון אומר למה פתח הכתוב בחג המצות תחלה לומר שזה ראשון. זה הלשון המדוקדק והכי קאמר, מכדי קרא בחג (המצות) [הסוכות] סליק הוה ליה לאתחולי מההוא דקאי עליה, למה ליה למיהדר ולאתחולי מפסח למדכר סדר הרגלים זמנא אחריתי, אלא ללמד שלעולם פסח ראש לרגלים, ולא מחייב בבל תאחר עד שיעברו עליו ג' רגלים וחג המצות ראשון. נמצאו פעמים ג' רגלים פעמים ד' פעמים ה'. **וטעמא** דר' מאיר דמחייב במאחר נדרו אפילו רגל אחד, דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה, שמע מינה כי בעת שיבוא לחוג חייב להביא נדרו ואפילו ברגל ראשון. ורבנן ור' שמעון, ההוא לעשה, כלומר כיון שיעבור ברגל אחד ולא הביא עובר בעשה, ואינו עובר בבל תאחר עד שיעברו ג' רגלים. **וטעמא** דר' אליעזר בן יעקב שנאמר אלה תעשו לה' במועדיכם, מיעוט מועדים שנים, וחייבתו התורה לעשות נדריו בשני המועדים הראשונים מעת שנדר, ואחר שני המועדים באיזה רגל שיפגע תחלה ולא הקריבו, עובר בשני המועדים א) הראשונים בעשה, ואם יתאחר יותר עובר בלאו. ורבנן אמרי לך זה המקרא לכדר' יונה בא, דאמר ר' יונה במסכת שבועות פרק ראשון בעניין כפרת השעירים אמר קרא אלה תעשו לה' במועדיכם, הוקשו כל המועדים כולן זה לזה. **וטעמא** דר' אלעזר בר' שמעון מדכתיב חג המצות חג השבועות וחג הסוכות, ואמר לך לא היה צריך לכתוב חג הסוכות והא מיניה סליק, היה לו לומר בו ובחג המצות ובחג השבועות יראה כל זכורך, בחג הסוכות שכתב למה בא, לומר שזה גורם. משכחת לה לר' אלעזר ב"ר שמעון פעמים שאינו עובר בבל תאחר אלא עד שיעבור עליו ג' רגלים, כגון דאקדשיה קודם חג המצות, ואם הקדישו אחר חג המצות ב' רגלים, ואחר עצרת רגל אחר והוא סוכות, ללמד שאינו חייב לבל תאחר עד שיעבור חג הסוכות ולא יקריבנו. **ור'** מאיר דנפקא ליה מובאת שמה, ור' אליעזר בן יעקב דנפקא ליה מאלה תעשו לה' במועדיכם, האי קרא בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מאי דרשי ביה. ואסיקנה ר' מאיר ור' אליעזר סבירא להו דכי אתאי האי קרא לאקושי חג השבועות לחג המצות, מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה, אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה. כלומר, מי שלא חג חגיגתו ביום טוב של עצרת יש לו לחוג עד שבעה ימים כחג המצות, דהא כתיב שבעת ימים תחוג וגו', ומה ב) ת"ל תחגהו, מלמד שיום אחרון תשלומין לראשון, מי שלא חג ביום טוב הראשון חוגג כל הרגל וכול'. אי הכי דמשום אקושי שבועות לחג המצות לתשלומין הוא דאתא, חג הסוכות למה בא, ללמוד מחג המצות

מסורת הש"ס

א) [בילק' יט:], ב) [תוספ' דערכין פ"ב ה"ט], ג) בילק' יט:, ד) [שבועות י.], ה) [בילק' יט:], ו) חגיגה י. מ"ק כד:, ז) יומא ג: חגיגה יז. סוכה מח., ח) בילק' כ: חגיגה ט., ט) [חגיגה יז. יומא ג.] מגילה ה., י) [פי"ט הל' ב], כ) [גיטין מו.], ל) [בת"כ דכתיב ויקרא טו כי יזוב זוב דמה ימים רבים],

◆

תורה אור השלם

1. שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: דברים טז טז
2. כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה: דברים יב ה
3. אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַייָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם: במדבר כט לט

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לקט וכו' והיכא דעבר ונטלם. עיין יומא לו: תוס' ישנים ד"ה לאו דנבילה:

◆

מוסף רש"י

אינו צריך לומר בחג הסוכות. כשהזהיר הכתוב להזכירן לשלש רגלים לבל תאחר לא היה צריך לכתוב ובחג הסוכות, כיון שכתב שלש פעמים בשנה ונכתב בחג המצות ובחג השבועות דממילא ידענא דבו היה הכתוב מדבר שבפרשת סוכות הוא עסוק ובו נכתב כתוב זה (ביצה יט:). שזה אחרון. דבעינן כסדרן (שם). שזה גורם. את בל תאחר שאפילו נדר לפני החג, כיון שעבר עליו חג הסוכות עובר (שם). מה חג המצות. יש לו תשלומין כל שבעה. כדדרשינן קראי לחג הסוכות (עי' חגיגה ט.) והוא הדין לחג המצות שהרי אף הוא שבעת ימים (חגיגה יז.). פז"ר קש"ב. פייס, זמ"ן, רג"ל, קרב"ן, שי"ר, ברכ"ה, פייס, לענין פרי החג, כל שבעת ימי החג, אין מפייסין עליהן אלא לפי חשבון המשמרות לפי סדרן מקריבין אותן, כדתנן במסכת סוכה (נה:) מי שהיה מקריב פרים היום לא היה מקריב למחר, ופר של שמיני מפייסין עליו איזהו מן המשמרות יקריבנו (חגיגה יז. ובעי"ז יומא ג. וסוכה מח.). זמן, לברך בו שהחיינו (שם). רגל, שיש לו שם רגל בפני עצמו ואינו קרוי סוכות (חגיגה שם). שאין שם חג הסוכות עליו (יומא שם) שאין יושבין בסוכה (סוכה שם). קרבן, שאין בהמות קרבנותיו כסדר פרי החג, שפרי החג מתמעטין והולכין והכבשים י"ד בכל יום ואילים שנים ושמיני פר אחד ואיל אחד ושבעה כבשים (חגיגה שם ובעי"ז יומא שם). שאינו כסדר פרי החג, דא"כ היו בו ששה פרים (סוכה שם). שיר, שאין שירו שוה לכל שאר שירות ימי החג, כל שיר ימי החג מדבר מעין גזל מתנות עניים, ואותן של חול המועד מפורש במסכת סוכה (נה.) הומסה"י, ושל שמיני עצרת אינו מעין אסיף ולא פירשו לנו איזהו שירו (יומא שם ובעי"ז חגיגה שם), ברכה, את יום השמיני, ובתוספתא משמע שמברכין את המלך, והכי גרסינן לה ברכה בפני עצמו שנאמר (מ"א ח) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך (סוכה שם) ברכה שהיו מברכין לתפלת חיי המלך (יומא שם) זכר לשלמה שנאמר בו ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך (חגיגה שם). המשך בעמוד הבא.

א) לשון רבינו צ"ע דהא בעשה עובר מיד ברגל אחד. ואולי דצ"ל ואחר שעבר מועד אחד מהמועדים ולא הקריבו עובר בעשה ואם יתאחר אחר שני המועדים עובר בלאו. והדבר צ"ע. ב) כ"ה הלשון ג"כ בירושלמי בפ"א דחגיגה ה"ו אבל עס"ה וצ"ל תחוגו אותו והוא קרא דויקרא כ"ג הנאמר גבי חג הסוכות.